



**(המשנן מהעמ' הקודם)**

ההומניסטית הגדולה עליה מורה דהיסנט אבוסרי במסגרת "מעשייה" זו - צוואה לחיים שאחרי כל המלחמות.

"הנסיך הקטן" הופיע בארץ בתרגומו של אריה לרנר (1952). והנה בימים אלה, המישים שנה לפי סומו הראשון, הוא שוב יצא לאור, והפעם בתרגום חדש של אילנה המרטן. אין ספק שהיה צורך להיגמט מחדש את "הנסיך הקטן", כפי שעשתה זאת המרטן בעברית הקולחת והקצבית שלה. אחרי הכל, "הנסיך הקטן" היא יצירה הבנוייה על דרשיות. לכן המבנה הדיאלוגי, ועל אחת כמה וכמה ריאולוג עם ילד תמי הוני שנפל מוכוכב אחר, דורש שפה פשוטה, עניינית ומסבירה. זאת אכן תרומתה של אילנה המרטן, שבכך לא רק קרבה את הספר לשפת המקור שלו, אלא גם החזירה את "הנסיך הקטן" למרחף הילדים. כלומר, החזירה אותו מלישון גבוהה תניגית, בה מתקבל עם שיו תרגומו של לרנר, ושכל ילד בו ימינו יתקשה להבינו.

**מ** צד שני, כל אלה שגורלו על ברכי "הנסיך הקטן" נוסח לרנר, לא יזתרו בנקל על תרגום קלטי זה, שהשנים רק רוממו אותו למעין טקסט שירי פיוטי, שכל פעם מתבשמים סמנו מורש. ורונמה אחת מיני רבות היא המפגש בין הנסיך הקטן לנחש. מפגש זה הוא למעשה חיבורו הראשון של הנסיך עם ארצת כדור-הארץ, והשייחיה המתנהלה ביניהם נטענת באותו מעמד קמאי, מיסטי, של גרעון, בו גולל הנחש, כמו מכסף רע, את המוות על הארץ. תרגומו של לרנר המביא מתודותה של הלסון המקראית, הפי רוסמת, המתומה משהו, רק ממחיש את תוחיות המעי מר, את גורליותו, ונחמד את משמעות שלם זה כעולם של מוות. "יכול אני להובילך ורחק מכל אשר תפיער אונייה", אמר הנחש... "אם אנע בארם... אשיבנו אל הארמה אשר ממנה לוקח..." הנסיך הקטן שתק ולא השיב דבר. 'צד לי עליך', אמר הנחש, 'כי חלש אתה וחמד ישע בארץ זו שאכניה שחם. עוזר אעוזר לך ביום מן הימים, אם יתקפו עליך געועיער אל מוכנר שאכני'. ובתרגום הענייני, הפרואי של המרטן: "אני יכול לק' חת אותך רחוק רחוק יותר מספינה, אשר הנחש... מי שאני נוגע בו שב אל הארמה שכא ממנה..." הנסיך הקטן לא ענה. 'אני מרחם עליך, יצור חלש שכמוך, בארץ הזאת הקשה כברול. אם תתגעגע למוכב שלך באחד הימים, אוכל לעוזר לך'.

עניין נוסף שמקשה על הפרייה מלרנר, זה אותן מטבעות לשון שאימצנו לנו מהתרגום שלו. כנאות הסועל טבע התרגום את אותה מטבע המדברת על "בית מספר לירידות": "כיוון שאין בעולם שום בית מספר לירידות, אין עזר לבני הארם שום רעים וירי דים". אילנה המרטן מתרגמת: "והלא אין סוחרים שטוכרים חברים, ועל כן אין לבני הארם חברים עוד". או הניסוי המפורסם מכולם: "הדברים המסויים מן העין", שמקורו מלרנר המתרגם כך: "אין לראות את הדברים ויטכ אלא בלב בלבם. כי הרבר החשוב באמת פמוי מן העין". ואילו המרטן מתרגמת: "רק כלב אפשר לראות היטב. מה החשוב באמת, פמוי מן העין". כיוון ששני תרגומים אלה כלימד שונים, יש מקום לשניהם, ואם התרגום של המרטן מוור יפה בעיני לקטנים, מבוגרים יכולים להנות גם מזה וגם מזה.

**מ** עניין אחר התרגום של המרטן, המפתח את לשונו ומקשה את מטעניו המסיים ולעומת לרנר, אכן ניב אותה תגובה פסימית, כפי שבחרה התרבות הישראלית להגיב על "הנסיך הקטן" - כטקסט שירי על טקסט שירי. שהרי לפחות המישה משוררים ישראלים ויעקב כסר, מאיר ויזילטור, יזונתן נפן, רוני סומק, מוטי ברקן, מצאו לנכון לעסוק ביציר תם ברמיתו של הנסיך הקטן, כאשר הוא מופיע בכל אחת מן כרסות טרגית. ואכן עיון בשירים אלה מורה, שלא רק עלילותו של הנסיך היא מקור לגירו יצירתו, ולא רק דמותו, אלא אותה צוואה הומניסטית שאותו דורסחר של ילדים, סאליהם פונה דהיסנט אבוסרי, אמור היה לממש אותה. צוואה זו, מסרידה לפחות שני יים מהם - מאיר ויזילטור ויזונתן נפן, ובשפת באים לעסוק בה, תגובתם האחת היא מוככת וחיסר אונים. שהרי עם כל געועיעים והתרפקותם על הנסיך הקטן, הם ממשיכים לגודר עליו מוות, כיוון שגם בישראל של שנות ה-60 וה-70 (השירים התחברו בשנים אלה, אין אפשרות לנסיכים קטנים להיסדר.

לכן האלטרנטיבה האחת שמציעים לו גפן ויזילטור טיר - היא ללכוד טרים ולהפקר כחייל. אם אצל נפן הנסיך הקטן הוא עדיין קורבן שנחרג, אצל ויזילטור הוא חופר לתליון, להורגו "ויחננו בירו תה מקלע ויאמרו לו... עכשו אתה כאן... ואם לא תחטל את הכבשים האלה, ניתן את ראשך תחת". ויזילטור וגפן ממשיכים את המסר האנטי-מלחמתי של רהי סנט אבוסרי, אבל בהשפה שלהם לעולם-ללא-מלחמת מות, בניגוד לצוואתו של דהיסנט אבוסרי - לא עצי הכאובכ הם הפוגעים והמרתים כאן, אלא הנסיכים הקטנים עצמם. נראה שדור-הסחר, שלא כמו דהיסנט אבוסרי וטולטין, לא מאמינים במעשיות.

**יפה ברלוביץ**

\* תודה לשרי וילנר ממרכז מידע-שלום, שהסב את תשומת ליבי לתאריך המדויק